

Posudek na rigorózní práci Zdeňky Danielové

Náhrada škody způsobené nesprávným úředním postupem

(167 stran)

Rigorózantka předložila rozsáhlou práci na aktuální téma, kterým je zejména náhrada nemajetkové újmy v soudní praxi. Nesprávný úřední postup spojuje především s nepřiměřenou délkou řízení, které je v široké veřejnosti vnímáno velmi negativně. Občasné zveřejněná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva negativní vjem o chodu justice jen utvrzují. Zvolené téma je nelehké, právní úprava založená zákonem č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, sice poskytuje potřebný právní základ, nicméně řadu sporných bodů legislativní úpravy řeší a dále rozvíjí soudní praxe. Významné je z tohoto pohledu zvláště rozhodnutí Cjpn 206/2010 Nejvyššího soudu, které uceleně shrnuje neuralgické body právní úpravy, se kterými se musí soudní praxe vypořádávat. Ale tím angažovanost Nejvyššího soudu k problematice nesprávného úředního postupu se nevyčerpává. Z poslední doby lze např. upozornit na R 30/2016- nesprávný úřední postup konkurzního soudu, spočívajícím v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správce konkurzní podstat, či R 20/2017- nevydání oprávnění Ministerstvem kultury ve smyslu § 106 odst. 7 zák. č. 121/2000 Sb v tam stanovené lhůtě.

Autorku lze za práci s poznatky právní praxe mimořádně ocenit; je samozřejmostí, že se shora uvedeným obsáhlým rozhodnutím Nejvyššího soudu pracuje, ale nejen to: v celé práci prokazuje hluboké znalosti rozhodovací praxe soudů obvodních i vyšších, stejně jako praxe Ústavního soudu a dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu. Připočteme-li ke kladům práce i znalost rozhodovací praxe ESLP, Manuálu pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb. vydaném Ministerstvem spravedlnosti, je přirozené uvést, že posuzovaná práce přináší ucelený a mimořádně zasvěcený pohled na problematiku náhrady škody způsobenou nesprávným úředním postupem v právní praxi.

Neméně dobře je i zpracována teoretická část práce reflektující důkladné zpracování zkoumané materie v monografiích či komentářových textech. I se znalostí rozdílných názorů se autorka kloní k závěru, že odpovědnost veřejné moci za škodu je vztahem soukromoprávním (s.35) . Správně autorka posuzuje odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem jako odpovědnost objektivní, které se stát nemůže zprostit.

Jejími předpoklady jsou nesprávný úřední postup, vznik škody (nemajetkové újmy) a příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením zákonné povinnosti. Autorka všechny tyto předpoklady velmi pečlivě rozebírá (srov. s. 52n.), přičemž zvláště oceňuje její výklad o příčinné souvislosti na s. 82, kde pracuje s nálezem Ústavního soudu, který se vyjadřuje k teorii ochranného účelu normy a k teorii adekvátnosti kauzálního nexu.

Jestliže cílem práce (s.10) byla analýza jak hmotněprávní úpravy obsažené v zákoně č. 82/1998 Sb., tak specifika procesněprávního řízení s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, lze bez pochybností učinit závěr, že zamýšlený cíl byl beze zbytku naplněn.

Stranou pozornosti autorky nezůstala ani slovenská právní úprava, která -podobně jako úprava česká- vycházela ze zákona č. 58/1969 Sb. Autorka však odkazuje (možná až nemístně skromně) na právní úpravu SRN, kde tvoří právní základ odpovědnosti státu za výkon veřejné moci Ústava SRN a čl. 839 BGB (s. 39,40 text v poznámce), nikoli samostatný zákon jak je tomu u nás.

Autorka sama považuje za stěžejní část své práce kapitulu pátou, věnovanou způsobu a rozsahu náhrady nemajetkové újmy, kterážto je právě typická pro případy nesprávného úředního postupu. S autorkou lze v tomto směru souhlasit, zmíněná pátá kapitola překračuje obvyklý standard srovnatelných prací, též s ohledem na její závěry podané po rozboru dvou rozhodnutí ESLP, který přiznal odlišné zadostiučinění vzdor tomu, že délka řízení vedených před českými soudy byla totožná.

Autorka předkládá čtenáři řadu kritérií pro posouzení přiměřenosti délky řízení s přihlédnutím k stanovisku Nejvyššího soudu. Jedním z těchto kritérií je složitost věci skutková i právní, chování stěžovatele (v té souvislosti autorka trochu kuriózně upozorňuje na stěžovatele M.Š., který je údajně znám na všech obvodních soudech v Praze s.59), dále pak postup orgánů veřejné moci jakož i konečně význam předmětu řízení pro stěžovatele.

Na s. 111 autorka poznamenává, že „nevznikne nemajetková újma u osob, jež vedením řízení nesledují své oprávněné zájmy, ke kterým má řízení sloužit, ale je tím pouze uspokojováno jejich osobní pužení, když ve skutečnosti má pro takové osoby objektivně

nulový význam“ . Tato neobvyklá formulace by vyžadovala u obhajoby podrobnější vysvětlení.

Uzavírám, že předložená rigorózní práce prokazuje hlubokou erudici autorky, která dokázala kriticky posoudit platnou právní úpravu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, dokázala ji zařadit do širších soukromoprávních souvislostí a vyvodit odpovídající závěry.

V obsáhlém závěru autorka shrnuje výsledky své hluboké analýzy, kriticky hodnotí některé nedostatky platné právní úpravy-s přihlédnutím k občanskému zákoníku, jakož i formuluje vlastní náměty de lege ferenda; i když některé její návrhy nebudou zřejmě obecně akceptovatelné (např. volání po stanovení maximální výši zadostiučinění), zasluhují pozorné zkoumání.

K rozpravě doporučuji problematiku poskytování přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení osobám právnickým.

Na základě shora uvedených skutečností rigorózní práci Mgr. Bc. Zdeňky Danielové doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 23.4.2017

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.